

Зменшення кількості зайнятого населення у 2009 р. порівняно з 2008 р. відбулося майже за всіма видами економічної діяльності, крім державного управління. Найбільше скорочення спостерігалось у будівництві (на 18,6%), транспорті та зв'язку (на 16,7%), переробній промисловості (на 15,1%) та фінансовій діяльності (на 13,1%).

Скорочення обсягів зайнятості було обумовлено зменшенням найманих працівників, частка яких зменшилась з 69,4% у 2008 р. до 68,4% у 2009 р. Загалом кількість найманих працівників у 2009 р. складала 1354,9 тис. осіб, що на 8,7% менше, ніж у 2008 р., та на 8,9%, ніж у 2004 р.

У 2009 р. при незначних темпах зростання середньої заробітної плати серед регіонів України, рівень оплати працівників Донецької області залишався на другому місці, після Києва [2, с.7]. Зменшення кількості зайнятого населення майже ніяк не вплинуло на зростання рівня оплати праці.

Література

1. Дьякова Н.Ю. Стан ринку праці Донецької області: економічний доклад / Н.Ю. Дьякова, С.В. Рак, С.О. Турілін // Головне управління статистики у Донецькій області. – Донецьк, 2010. – 53 с.
2. Дьякова Н.Ю. Заробітна плата та стан її виплати в Донецькій області в 2009 році: економічна доповідь / Н.Ю. Дьякова, О.І. Благодарний // Головне управління статистики у Донецькій області. – Донецьк, 2010. – 52 с.

В. Г. Боронос,

канд. екон. наук, доцент.

І. В. Карпенко,

аспірант.

Сумський державний університет

Роль та місце бюджетно-податкового потенціалу регіону в системі фінансового управління

В умовах становлення і розвитку ринкових відносин для наукового обґрунтування економічних реформ великого значення набуває регіональна економіка. В даний час основна господарська діяльність здійснюється в регіонах. Їм надано право самостійно вирішувати економічні проблеми, тому що кожен регіон України має властиві йому природні ресурси, національні й історичні риси, свою структуру господарства, рівень економічного розвитку. Кожен регіон займає певне місце в господарському комплексі країни, складаючи в той же час єдине економічне ціле з іншими регіонами.

Регіональний фінансовий потенціал служить індикатором, який ідентифікує реакцію економіки регіону на прийняті управлінські рішення, а його накопичення свідчить про ефективність територіальної політики, конкурентоспроможність і стійкість розвитку регіону. Тому пріоритетним напрямком наукового пошуку є обґрунтування системного підходу до теоретико-методологічного аналізу регіонального фінансового потенціалу, оптимізації обсягу його джерел з урахуванням ризику і невизначеності, що забезпечує сталий розвиток території, що, в остаточному

підсумку, дозволить розробити економічну стратегію виходячи з наявності реальних і прихованих ресурсів, виявити пріоритетні напрямки розвитку на мезорівнях.

Активно залучений фінансовий потенціал є визначальним й стабілізуючим чинником розвитку та економічного зростання. Соціально-економічний розвиток регіонів значною мірою залежить від величини та ефективності використання наявного на даній території фінансового потенціалу. Саме тому, при всій складності й багатоаспектності регіональної проблематики, одним з найбільш важливих сучасних напрямків аналізу є розробка науково-методичних підходів до оцінки фінансового потенціалу регіону та ефективності його використання.

Уточнений підхід до трактування категорії фінансового потенціалу полягає в тому, що даний елемент планово-прогнозних розрахунків розглядається як сукупність бюджетного потенціалу, грошових та інших ресурсів населення, потенціалу реального та фінансового секторів економіки, потенціалу зростання (зменшення) фінансових ресурсів території. Бюджетний і податковий потенціали відрізняються на величину неподаткових надходжень в ланки бюджетної системи. Оскільки всі величини відображають потенційні доходи, при їх оцінці слід враховувати параметри невикористовуваних резервів, неврахованих надходжень і втрат у результаті впливу різних факторів.

Базовою складовою загального фінансового потенціалу великого регіону являється бюджетний потенціал. Структурно бюджетно-податковий потенціал поділяється на наступні блоки:

- блок податкових доходів;
- блок неподаткових доходів суб'єктів;
- блок фінансових трансфертів;
- блок позикових ресурсів.

Фінансові потоки, що утворюють бюджетно-податковий потенціал, кореспондують з фінансовими потоками бюджетних видатків, завдяки чому виникають балансові пропорції бюджетної системи в Україні і у консолідованій бюджетній системі індикативного типу великого регіону.

Аналіз показує наявність глибоких проблем і протиріч як у формуванні бюджетного потенціалу, так і у його використанні, головними з яких є висока дотаційність (тобто недолік податкової бази) і неінвестиційність бюджетних видатків.

У найзагальнішому вигляді бюджетний потенціал - це оцінка можливих надходжень до бюджету певного рівня по окремих податках або в цілому по всіх податках по конкретній території на майбутній рік. Розрахунок економічної оцінки бюджетного потенціалу можливий шляхом екстраполяції даних про податкові надходження, які зібрано на територіях муніципалітетів, в динаміці років з коригуванням на інфляцію і урахуванням прогнозів макроекономічних показників та інших факторів, що впливають на обсяги податкових надходжень з території всіх муніципальних утворень однаковим чином, наприклад, завдань для підвищення збирання податків.

Бюджетний потенціал має на увазі реально можливий обсяг доходу (прибутку і заробітної плати) як джерела ресурсів бюджету і який може бути отриманий з діючих господарюючих суб'єктів. Оцінка бюджетного потенціалу здійснюється на основі вирівнювання фактичних значень показників бюджетної прибутковості, що знаходяться нижче середньогалузевої. Звідси основне завдання регіональних фінансово-економічних органів – забезпечити сприятливі умови для прискореного

вирівнювання прибутковості відстаючих суб'єктів господарювання до середньогалузевих значень.

Найважливішим вихідним пунктом регіональної економічної політики є забезпеченість регіонів власними фінансовими ресурсами, основна частина яких представлена податковими надходженнями.

Податкові надходження до бюджетної системи залежать від існуючої податкової бази, яку, однак, неможливо уявити в ролі реального економічного показника, тому що об'єкти оподаткування з окремих податків мають або вартісну, або фізичну характеристику. Тому реальний зміст і статистично можливий вираз має показник податкового потенціалу – показник, що відображає потенційну здатність регіону генерувати бюджетні доходи. Між тим розвиток податкових баз є основною гарантією забезпечення доходів регіону та зростання його податкового потенціалу.

У вітчизняній літературі податковий потенціал найчастіше пов'язується з вирішенням проблем регулювання міжбюджетних відносин та об'єктивної оцінки рівня реальної потреби регіонів у фінансовій підтримці з державного бюджету. Виходячи з цього, податковий потенціал регіону трактується різними авторами як «максимально можлива сума надходжень податків та зборів», розглядається з точки зору загальнотеоретичного підходу та регіону зокрема. Це визначення орієнтоване на оперативну оцінку податкових ресурсів регіону і не враховує потенційні можливості податкових баз, вимоги середньострокового і довгострокового прогнозування податкових надходжень. Податковий потенціал регіону являє собою можливість економіки регіону з урахуванням її рівня розвитку і структури забезпечити максимальні податкові доходи бюджетів усіх рівнів.

Величина і зростання податкового потенціалу території залежить, у свою чергу, від впливу сукупності факторів, оцінка яких дозволяє створити механізм пошуку резервів збільшення податкового потенціалу території.

До зовнішніх факторів, які виникають поза територією і не залежать від діяльності органів влади, віднесені: податкове законодавство; вплив глобалізації та включення України в світовий ринок, що розповсюджується вкрай нерівномірно по території країни; інфляція.

Внутрішні чинники, безпосередньо пов'язані з результатами прийнятих рішень на рівні регіону, охоплюють: регіональні законодавчі фактори; природні фактори; географічні чинники; виробничі фактори; трудові фактори; інвестиційні та інноваційні чинники.

На сьогоднішній день, на жаль, фінансовий потенціал більшості регіонів України поки ще не забезпечує необхідного рівня якості життя, не відповідає потребам органів влади, так як не дозволяє повною мірою забезпечувати виконання покладених на них управлінських функцій. Це обумовлює необхідність стимулювання зростання фінансового потенціалу регіону як основи позитивного розвитку всіх його господарюючих суб'єктів і домогосподарств.

Для створення системи розвитку регіонального фінансового потенціалу, підвищення ефективності його використання необхідно проводити оцінку всіх фінансових потоків території і забезпечувати їх системне управління державними та муніципальними органами влади.